

U S N E S E N Í

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Evy Zálešákové a soudců Mgr. Jiřího Vašíčka a JUDr. Radimy Gregorové v právní věci žalobce **Dobrovolného sdružení garážníků**, IČ 48513181, se sídlem v Brně, Jedovnická 2, zastoupené JUDr. Boleslavem Pospíšilem, advokátem se sídlem v Brně, Malinovského nám. 4, proti žalované **České republice – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových**, o určení vlastnického práva k nemovitostem, o odvolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 14. listopadu 2012, č.j. 21 C 69/2011-179,

t a k t o :

Rozsudek soudu I. stupně se **z r u š u j e** a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í

Výše uvedeným rozsudkem soud I. stupně zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal určení, že je vlastníkem pozemků citovaných ve výroku I. rozsudku s tím, že tyto jsou zapsány v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Jihomoravský kraj, Katastrální pracoviště Brno – město na LV č. 60000 pro k.ú. Líšeň (výrok I.). Současně žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.).

Proti tomuto rozsudku soudu I. stupně podal odvolání žalobce. V něm namítá, že soud I. stupně dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním a jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V této souvislosti poukazuje na to, že pokud soud I. stupně dospěl k závěru o souběžné existenci dvou subjektů, a to samostatného sdružení – Dobrovolné sdružení garážníků IČ 48513181 a dále dalšího subjektu – Dobrovolného sdružení garážníků (dále též DSG) jako organizačního článku Autoklubu České republiky (dále též AČR), nepovažuje tento závěr soudu I. stupně za správný. K tomu uvádí, že ke vzniku nového subjektu je především třeba vůle založit nový subjekt. Pokud zúčastnění takovou vůli neprojeví, nový subjekt nevznikne. V projednávaném případě podle žalobce „členská základna na valné hromadě rozhodla, že se necháme zaregistrovat jako občanské sdružení u Ministerstva vnitra, nikoli, že založíme nový subjekt. Takovou možnost Stanovy Československého autoklubu ani Autoklubu České republiky nevyklučovaly. Umožňuje to i zákon č. 83/1990 o sdružování občanů, který hned v úvodu zakotvuje, že občané mají právo se sdružovat a k výkonu tohoto práva není třeba povolení státního orgánu“.

S ohledem na uvedené má tedy za to, že nemohlo dojít k souběžné existenci dvou subjektů, neboť druhý subjekt nebyl nikým založen. Dále uvádí, že ze Stanov Autoklubu České republiky vyplývá, že na právnickou osobu, registrovanou v AČR se vztahuje zákon č. 83/90 Sb. o sdružování občanů a ta se může sama dobrovolně rozhodnout o svém vystoupení z AČR, sloučením či splynutím s jiným subjektem a nepochybně i o své registraci jinde, než v AČR. V případě žalobce je navíc dle aktuálních Stanov AČR otázkou, zda se registrovalo v AČR jako jeho klub, když v rozporu se stanovami neužíval v názvu toto slovo, či zda se stal členem AČR jako samostatná právnická osoba dle článku 3 stanov. Skutková zjištění soudu I. stupně o tom, že od registrace žalobce jako samostatného občanského sdružení dne 18. 5. 1993 do oznámení o vystoupení z AČR dne 10. 2. 1994 existovaly vedle sebe 2 samostatné subjekty, nemá oporu v provedených důkazech, neboť neexistují důkazy o založení a vzniku druhého subjektu. Podle žalobce pak naopak v řízení byly provedeny důkazy, které vznik nového subjektu vylučují. Tímto je především žádost o registraci občanského sdružení ze dne 14. 4. 1993 zasláná Ministerstvu vnitra ČR. Tato žádost začíná větou: „Žádáme tímto jménem 448 členů Dobrovolného sdružení garážníků při Automotoklubu ČR, ve smyslu zák. č. 83/1990 o registraci našeho sdružení“. Dále jsou to stanovы žalobce, schválené Ministerstvem vnitra, které hned v článku 1 uvádějí: „Dobrovolné sdružení garážníků je samostatnou nezávislou dobrovolnou organizací ve své činnosti se považuje za právního nástupce a pokračovatele činnosti 443 základní organizace Svazarmu, jehož činnost byla v roce 1990 ukončena přechodem práv a povinností na DSG při ČAK a následně dělením státu na AČR“. Z těchto důvodů žalobce považuje rozhodnutí soudu I. stupně za nesprávné a navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek změnil a žalobě v plném rozsahu vyhověl.

K odvolání žalobce se vyjadřuje též žalovaná. V něm uvádí, že žalobce v podaném odvolání zejména namítá, že soud I. stupně z provedeného dokazování učinil údajně nesprávné skutkové zjištění, když současného žalobce považuje za nově vzniklý subjekt, nikoli za právního nástupce původního Dobrovolného sdružení garážníků, organizační složky Československého autoklubu (později Autoklub České republiky, dále jen AČR). Žalobce s tímto zjištěním soudu nesouhlasí a namítá, že během těchto organizačních změn bylo v souladu se zákonem č. 83/1990 Sb. o sdružování občanů a v souladu „s aktuálním zněním“ Stanov AČR zcela na jednotlivých členech, zda se rozhodnou vystoupit z Autoklubu České republiky, zda se sloučí či splynou s jiným subjektem, a zda se zaregistrují jinde, než v AČR. Členové původního subjektu údajně neprojeвили vůli založit subjekt nový. Dnešní žalobce, registrovaný od 18. 5. 1993, je proto dle názoru žalobce na základě vůle svých členů pokračovatelem původního subjektu, a to i přesto, že z provedených důkazů nic takového nevyplývá. Důkazem tohoto domnělého právního nástupnictví nemůže být pouhé konstatování obsažené v jeho stanovách, na které žalobce odkazuje. Z ostatních důkazů provedených v řízení případné právní nástupnictví původního trvalého uživatele na dnešního žalobce nevyplývá vůbec a žádné nové důkazy žalobce neoznačuje. S ohledem na tuto skutečnost nemohlo podle názoru žalované dojít ke vzniku vlastnického práva ve smyslu ust. § 879c obč. zák., což správně konstatoval soud I. stupně. Z těchto důvodů žalovaná navrhl, aby odvolací soud potvrdil rozsudek soudu I. stupně jako věcně správný.

Poté, co odvolací soud dospěl k závěru, že odvolání bylo podáno oprávněnou osobou (ust. § 201 o.s.ř.), ve lhůtě (ust. § 204 o.s.ř.), a proti rozhodnutí, proti kterému je odvolání přípustné (ust. § 201 o.s.ř., ust. § 202a contrario o.s.ř.), přezkoumal napadené rozhodnutí soudu I. stupně i řízení, které mu předcházelo, přičemž dospěl k závěru, že za současného stavu zde nejsou podmínky ani pro potvrzení ani pro změnu napadeného rozhodnutí soudu I. stupně.

Podle ust. § 879c odst. 1 z.č. 40/1964Sb. (dále jen obč. zák.) právo trvalého užívání pozemku podle § 70 zákona č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, zastavěného budovou nebo stavbou ve vlastnictví osoby, v jejíž prospěch bylo právo trvalého užívání zřízeno, a pozemku na něj navazujícího, jestliže takový pozemek souvisí s provozem této budovy nebo stavby, které trvá ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, se mění uplynutím jednoho roku ode dne účinnosti tohoto zákona na vlastnictví právnické osoby, v jejíž prospěch bylo toto právo zřízeno. Podle ust. § 879c odst. 2 obč. zák. ustanovení odstavce 1 se vztahuje obdobně i na právo výpůjčky nebo nájmu, kterými bylo nahrazeno právo trvalého užívání pozemku, pokud bylo zřízeno ve prospěch bytového družstva nebo ve prospěch toho, komu byl převeden byt nebo nebytový prostor do vlastnictví podle § 23 zákona o vlastnictví bytů. Podle ust. § 879c odst. 3 obč. zák. bylo-li právo trvalého užívání zřízeno k jednomu pozemku společně více osobám, stávají se podle odstavce 1 tyto osoby spoluvlastníky se stejnými podíly. Podle ust. § 879c odst. 4 obč. zák. pokud právnická osoba, v jejíž prospěch bylo toto právo zřízeno, nepožádá stát o změnu tohoto práva na vlastnictví ve lhůtě jednoho roku ode dne účinnosti tohoto zákona, ke změně práva podle odstavce 1 nebo 2 na vlastnictví nedojde a právo trvalého užívání zaniká uplynutím lhůty jednoho roku ode dne účinnosti tohoto zákona.

Jak vyplývá z obsahu spisu, žalobce se podanou žalobou domáhá rozhodnutí, kterým by bylo určeno, že je vlastníkem parcel (pozemků) vymezených ve výroku I. rozsudku soudu I. stupně. K opodstatnění svého nároku uvádí, že vlastnické právo k nim nabyt na základě ustanovení § 879c obč. zák. Zde je na místě uvést, že snahou zákonodárce bylo uvedeným ustanovením upravit některé vlastnické vztahy k pozemkům, u nichž bylo podle § 70 zákona č. 109/1964 Sb. zřízeno právo trvalého užívání pro vlastníka stavby na takovém pozemku stojící, jestliže takový pozemek souvisí s provozem této budovy nebo stavby. Uvedené ustanovení umožňovalo při splnění vymezených předpokladů, aby na základě žádosti právnické osoby (v jejíž prospěch bylo právo trvalého užívání zřízeno) o změnu práva trvalého užívání, se stala tato osoba dnem 1. 7. 2001 vlastníkem, případně spoluvlastníkem pozemku, na níž budova – stavba stojí.

Ustanovení § 879c obč. zák. přesně vymezuje obligatorní předpoklady, které musí být naplněny, aby mohl nastat účinek předvídaný uvedenou právní normou, tj. aby došlo ke změně práva trvalého užívání pozemku na vlastnictví právnické osoby, v jejíž prospěch bylo toto právo (právo trvalého užívání) zřízeno. V daném případě se jedná o to, že muselo jít o situaci, kdy k pozemku bylo zřízeno právo trvalého užívání pozemku podle § 70 zák. č. 109/1964 Sb. (hospodářského zákoníku) nebo případně podle odstavce 2, o situace, kdy se jednalo o právo výpůjčky nebo nájmu, kterými bylo nahrazeno právo trvalého užívání

pozemku, pokud bylo zřízeno ve prospěch bytového družstva nebo ve prospěch toho, komu byl převeden byt nebo nebytový prostor do vlastnictví. Dalším předpokladem je to, že uvedený pozemek je zastavěn budovou nebo stavbou ve vlastnictví právnické osoby, v jejíž prospěch bylo právo trvalého užívání (či výpůjčky nebo nájmu) zřízeno, popř. pozemku na něj navazujícího, jestliže takový pozemek souvisí s provozem této budovy nebo stavby. V neposlední řadě pak musela tato osoba ve stanovené lhůtě požádat stát o změnu tohoto práva na „vlastnictví“.

Soud I. stupně se tedy správně zabýval tím, zda-li jsou uvedené předpoklady vymezené v ust. § 879c obč. zák. (potažmo v ust. § 879d, § 879e obč. zák.) naplněny, a zda tedy došlo ke změně vlastnického práva, na základě kterého by žalobce byl v době určení vlastnictví vlastníkem předmětných pozemků.

Při řešení uvedeného sporu je proto nezbytné se mj. zabývat tím zda-li se jedná o pozemek, ke kterému bylo zřízeno právo trvalého užívání dle § 70 hospodářského zákoníku (popř. se toto změnilo na právo výpůjčky či nájmu tak, jak je předvídáno v ust. § 879c odst. 2 obč. zák.), a zda budovy či stavby jsou ve vlastnictví osoby, v jejíž prospěch bylo právo trvalého užívání (či výpůjčky nebo nájmu) zřízeno.

V této souvislosti je třeba uvést, že z provedeného dokazování soud I. stupně učinil správná skutková zjištění, pokud dospěl k závěru, že „pozemek parcelní číslo 6186/2 byl v trvalém užívání 443. základní organizace Svazarmu na základě usnesení sjezdu Svazarmu z 24.3.1990 přešla nedokončená stavba garáží do vlastnictví této ZO bez nutnosti vyhotovovat hospodářskou smlouvu (viz pokyny z 7.6.1990), následně byly garáže kolaudovány 1. 11. 1990 ještě na jméno stavebníka 443. ZO Svazarmu, a uvedená ZO se pak v části členstva, představujícího stavebníky 448 garáží na pozemku parc. č. 6186/2 registrovala u Československého autoklubu dnem 10. 12. 1990. Garáže tak byly v majetku Dobrovolného sdružení garážníků jako organizační složky Československého autoklubu (čl. 8, bod 3 stanov ČSAK). Dle stanov ČSAK mohlo členství Dobrovolného sdružení garážníků zaniknout (čl. 3) na základě žádosti o ukončení členství, vyloučením pro neplnění členských povinností nebo úmrtím člena, přičemž v případě vystoupení z občanského sdružení zůstávala zachována vlastnická práva vystoupivšího subjektu (čl. 8 bod 7). Dnem 13. 12. 1993 byla činnost Československého autoklubu ukončena, tento vstoupil do likvidace a nástupcem se stal Autoklub České republiky. Dle jeho stanov klub jako subjekt registrovaný v AČR, který disponuje právní subjektivitou, zaniká dnem jeho výmazu z registrace AČR, přičemž zániku klubu předchází jeho zrušení s likvidací majetku nebo bez likvidace, přechází-li majetek na právního nástupce sloučením či splynutím s jiným klubem nebo jeho rozdělením“. A dále též ohledně toho, že „DSG jako organizační složka ČSAK sice v usnesení svého shromáždění z 29. 10. 1992 předvídal, že má být učiněna písemná výpověď spolupráce s Československým autoklubem a návazně být provedena registrace Dobrovolného sdružení garážníků jako samostatného právního subjektu. Fakticky však tento proces proběhl tak, že DSG byl jako samostatné občanské sdružení registrován dnem 18. 5. 1993, k tomuto datu nadále existovalo souběžně Dobrovolné sdružení garážníků jako klub, který byl do 12.2.1993 organizačním

článkem Československého autoklubu, od 13.2.1993 pak Autoklubu České republiky. Teprve dnem 10. 2. 1994 adresovalo Dobrovolné sdružení garážníků subjektu označenému jako „Automoto klub České republiky“ (patrně zamýšleno Autoklub České republiky) přípis, v němž oznamovalo, že došlo k „transformaci“ organizace, která byla přeregistrována na „správní subjekt Dobrovolné sdružení garážníků“ s tím, že oznamovalo, že všechny členy informovalo o možnosti registrace v brněnské pobočce. Z uvedeného vyplývá, že minimálně z 10.2.1994 zde existoval souběh dvou subjektů, a to samostatného občanského sdružení IČ 48513181, a Dobrovolného sdružení garážníků jako organizačního článku Autoklubu České republiky“.

Lze tedy shrnout, že odvolací soud se tedy ztotožňuje s tím, že zde nepochybně existovaly dva různé subjekty, kdy jeden z nich byl subjekt „DSG při ČSAK“ (později při AČR), který odvozoval svoji právní subjektivitu od původní ČSAK (později od AČR) jako organizační složka nadaná právní subjektivitou. Na druhé straně zde existovalo občanské sdružení „DSG“ IČ 48513181 (zcela nezávislé na ČSAK či AČR), které mělo vlastní právní subjektivitu na základě registrace u Ministerstva vnitra dle zákona č. 83/1990 Sb.

Zde je nutné zdůraznit, že subjekt označený jako „Dobrovolné sdružení garážníků při Československém Autoklubu“, jež je organizační jednotkou Československého Autoklubu a od ní odvozuje svoji právní subjektivitu tak, jak to vyplývá z ust. § 6 odst. 2 zák. č. 83/1990 Sb., je zcela jiným subjektem, než subjekt „Dobrovolné sdružení garážníků, IČ 48513181“, jehož právní subjektivita vyplývá z ust. § 2 odst. 3 na základě registrace u Ministerstva vnitra ČR. S ohledem na uvedené dospívá odvolací soud k závěru, že závěr soudu I. stupně o souběžné existenci dvou subjektů, a to na jedné straně „Dobrovolného sdružení garážníků při Československém Autoklubu (později při Autoklubu České republiky)“ a na druhé straně dalšího subjektu „Dobrovolné sdružení garážníků, IČ 48513181“ je správný.

Tato skutečnost však ještě bez dalšího neznamena, že nárok žalobce, tedy „Dobrovolného sdružení garážníků, IČ 48513181“, nemůže být důvodný. S ohledem na uvedené, jestliže bylo doposud prokázáno, že „Dobrovolné sdružení garážníků při ČSAK“ (později při AČR) bylo právnickou osobou, u níž byly splněny předpoklady dle ust. § 879c obč. zák. a byla tedy vlastníkem staveb na pozemcích, jak jsou uvedeny ve výroku I. napadeného rozhodnutí, bylo třeba se s ohledem na tvrzení žalobce, že tento subjekt „zanikl“, zabývat tím, zda skutečně došlo ke zrušení a následně zániku uvedeného sdružení (tj. organizační jednotky AČR, tedy „DSG při AČR“ jako organizační jednotky), jakou formou ke zrušení a zániku došlo, zda v této souvislosti došlo k likvidaci majetku tohoto subjektu, eventuálně k přechodu práv a povinností na subjekt jiný, a zda tedy nedošlo k přechodu práv a povinností, resp. majetku, jež je pro posouzení nároku dle ust. § 879c obč. zák. rozhodující, právě na žalobce, tedy na Dobrovolné sdružení garážníků, IČ 48513181.

Při řešení těchto otázek je pak třeba poukázat na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu ČR, z níž vyplývají významné závěry pro řešení uvedené problematiky.

V rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. prosince 2002, sp. zn. 22 Cdo 985/2001 Nejvyšší soud zaujal stanovisko, že „při zániku sdružení založeného podle zákona č. 83/1990 Sb. se provede majetkové vypořádání. Z povahy věci je zřejmé, že likvidaci je třeba provést před zánikem občanského sdružení; jakmile totiž sdružení přestane jako subjekt práva existovat, nelze likvidaci provést, neboť tu již není subjekt, jehož pohledávky by bylo možno vymáhat a jehož dluhy by bylo třeba uspokojit“. V uvedeném rozhodnutí Nejvyšší soud ČR dále uvádí, že „stanovy občanského sdružení založeného podle zák. č. 83/1990 Sb. nejsou pramenem práva, společenské normy v nich obsažené nejsou normami právními a nemohou tak mít vliv na právní postavení jiných osob, než členů sdružení. Stanovy občanského sdružení nemohou mít vliv na majetkoprávní postavení třetích osob, které nejsou členy sdružení“. V neposlední řadě pak v uvedeném rozhodnutí dospěl Nejvyšší soud ČR též k závěru, že „při zániku organizační složky občanského sdružení jako právnické osoby je nutno použít § 13 odst. 3 zákona o sdružování občanů a právní předpisy na toto ustanovení navazující. Organizační složka občanského sdružení, která je právnickou osobou, tedy nemůže zaniknout dříve, než je provedeno její majetkové vypořádání (likvidace)“.

Na uvedené rozhodnutí pak navazují i další rozhodnutí, viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. října 2010, sp. zn. 28 Cdo 650/2010, z něhož vyplývá, že „zákon výslovně neupravuje zánik organizační části občanského sdružení; zánik může být upraven ve stanovách občanského sdružení. Tyto stanovy však nemohou mít vliv na právní postavení jiných osob než členů sdružení. Nelze proto přijmout závěr, že by stanovy občanského sdružení mohly mít vliv na majetkoprávní postavení třetích osob, které nejsou členy sdružení. Organizační složka občanského sdružení, která je právnickou osobou, tedy nemůže zaniknout dříve, než je provedeno její majetkové vypořádání (likvidace)“. V neposlední řadě nelze též pominout závěr vyplývající z rozhodnutí ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3546/2011, z něhož vyplývá, že „jednostranné prohlášení (Ministerstvu vnitra ČR), že veškeré jeho záležitosti byly vypořádány, a že nemá žádný majetek, nepostačuje pro závěr o zániku občanského sdružení. Rovněž následný výmaz občanského sdružení z registru Ministerstva vnitra ČR, který má pouze **deklaratorní charakter**, není pro závěr o zániku občanského sdružení (a tím i pro ztrátu způsobilosti být účastníkem řízení) rozhodný“.

S ohledem na uvedenou ustálenou judikaturu a doposud provedené dokazování v této věci dospěl odvolací soud k závěru, že za současného stavu věci nelze učinit závěr o tom zda skutečně došlo ke zrušení a zániku subjektu označeného jako „Dobrovolné sdružení garážníků při ČSAK (později AČR)“ s tím, že závěry soudu I. stupně o tomto (tj. že mělo dojít k zániku tohoto subjektu výmazem z registrace AČR, což se stalo 31. 1. 1996) nemají oporu v provedeném dokazování. V této souvislosti je třeba, aby žalobce byl vyzván k doplnění skutkových tvrzení, jakou formou došlo ke zrušení a zániku tohoto subjektu, a zda v závislosti na této formě se jednalo o zrušení s likvidací (např. v případě dobrovolného rozpuštění či případně rozpuštění na základě rozhodnutí ministerstva) nebo zda došlo ke zrušení a zániku bez likvidace (např. přechází-li majetek na právního nástupce sloučením či splynutím nebo jeho rozdělením), kdy k těmto tvrzením musí též žalobce navrhnout potřebné důkazy k jeho prokázání.

S ohledem na vše uvedené tedy odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení s tím, že se soud I. stupně musí zabývat otázkou, zda došlo ke zrušení a zániku subjektu označeného jako „Dobrovolné sdružení garážníků při ČSAK (později AČR)“, jakou formou, co se stalo s majetkem tohoto subjektu (a to především ohledně staveb předmětných garáží, které se nachází na pozemcích, o nichž žalobce tvrdí, že je jejich vlastníkem), zda došlo k jeho likvidaci nebo byl převeden bez likvidace na právního nástupce. Teprve na základě uvedeného je možno učinit závěr o tom, zda nárok uplatněný žalobcem na určení vlastnictví je důvodný. V této souvislosti též soud I. stupně vyzve žalobce k doplnění skutkových tvrzení ohledně zániku uvedeného subjektu, včetně jeho formy a vypořádání majetku v souvislosti s tímto zrušením a zánikem. V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud I. stupně též o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Proti tomuto rozsudku je dovolání přípustné, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud. Dovolání lze podat ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím soudu prvního stupně.

V Brně dne 15. října 2013

JUDr. Eva Zálešáková, v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
Ivana Vězdová